ANADOLU UNIVERSITY

IODL 2022

5th INTERNATIONAL OPEN AND DISTANCE LEARNING CONFERENCE PROCEEDINGS BOOK

5. Uluslararası Açık ve Uzaktan Öğrenme Konferansı Bildiri Kitabı

28-30 September 2022
28-30 Eylül 2022

40 YEARS
WITH ANADOLU UNIVERSITY
OPEN EDUCATION SYSTEM

T.C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ YAYINI NO: 4311
AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ YAYINI NO: 3073

5th International Open and Distance Learning Conference Proceedings Book

5. Uluslararası Açık ve Uzaktan Öğrenme Konferansı Bildiri Kitabı

ESKİŞEHİR, September 2022 / Eylül 2022

No part of this publication may be reproduced,storied in a retrieval system or transmitted in any from or by any means,electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, witout the prior written permission of the publisher.

The papers contained in this conference book have been provided by authors.Authors are responsible for the contents of their own papers and are also responsible for copyrighted materials in their studies in terms of legal issues.

5th International Open & Distance Learning (IODL) Conference

5. Uluslararası Açık ve Uzaktan Öğrenme Konferansı

CIP-Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi

International Open and Distance Learning Conference (5. : 2022: Eskişehir)

5th International Open and Distance Learning Conference proceedings book = 5. Uluslararası Açık ve Uzaktan Öğrenme Konferansı bildiri kitabı

1. Uzaktan öğretim - Kongreler I. Anadolu Üniversitesi II. : E. a. III. E. a.: 5. Uluslararası Açık ve Uzaktan Öğrenme Konferansı bildiri kitabı IV. Dizi: Anadolu Üniversitesi. Açıköğretim Fakültesi yayınları; no. 3073

LC5800 .I5743 2022

ISBN: 978-975-06-4368-2 2022-10

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.7488343

Authors retain copyright. Articles puplished under a Creative Commons Attribution 4.0 (CC-BY) International Licence. This licence allows this work to be copied, distributed, remixed, transformed, and built upon for any purpose provided that appropriate attribution is given, a link is provided to the licence, and changes made were indicated.

President

Prof. Dr. Fuat ERDAL
Rector, Anadolu University, Türkiye

Honorary Board

Prof. Dr. Fuat ERDAL
Rector, Anadolu University

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Rector, Ankara University

Prof. Dr. Mahmut AK
Rector, Istanbul University

Prof. Dr. Ömer ÇOMAKLI
Rector, Atatürk University

Prof. Dr. İbrahim KAYA
Dean, Faculty of Open Education, Anadolu University

Prof. Dr. Bayram Zafer ERDOĞAN
Dean, Faculty of Business Administration, Anadolu University

Prof. Dr. Selami SEZGİN
Dean, Faculty of Economics, Anadolu University

Prof. Dr. Erdem KOCADAĞISTAN
Dean, Faculty of Open and Distance Education, Atatürk University

Prof. Dr. Levent ŞAHİN
Dean, Faculty of Open and Distance Education, İstanbul University

Prof. Dr. Abdulkadir GÜRER
Dean, Faculty of Open and Distance Education, Ankara University

Organization Committee

Prof. Dr. İbrahim KAYA (Chair)
Assoc. Prof. Dr. Serpil KOÇDAR (Co-chair)
Assoc. Prof. Dr. Berrin ÖZKANAL (Co-chair)
Prof. Dr. Cengiz Hakan AYDIN
Prof. Dr. Elif TOPRAK
Prof. Dr. Kamil ÇEKEROL
Prof. Dr. Nilgün ÇAĞLARIRMAK USLU
Assoc. Prof. Dr. Aras BOZKURT
Assoc. Prof. Dr. Didem PAŞAOĞLU BAŞ
Assoc. Prof. Dr. Erinç KARATAŞ
Assoc.Prof. Dr. Gökhan ÖMEROĞLU
Assoc. Prof. Dr. Hale ILGAZ
Assoc. Prof. Dr. Hasan UÇAR
Assoc. Prof. Nazire Burçin HAMUTOĞLU
Assist.Prof.Dr. Mehmet Ali ERTÜRK
Lecturer Dr. Denizer YILDIRIM
Lecturer Salih GÜMÜŞ

Program Committee

Assoc. Prof. Dr. Gökhan KUŞ
Assoc. Prof. Dr. İlker USTA
Assoc. Prof. Dr. M. Recep OKUR
Assoc. Prof. Dr. Seçil KAYA GÜLEN
Assist. Prof. Dr. Erdem ERDOĞDU
Lecturer Dr. Abdullah SAYKILI
Lecturer Dr. Nil GÖKSEL
Research Assist. Dr. Hakan KILINÇ

Publications

Prof. Dr. Volkan YÜZER
Assoc. Prof. Dr. Hakan ALTINPULLUK
Assist. Prof. Dr. Nur ÖZER CANARSLAN
Lecturer Dr. Emel GÜLER

Website

Research Assist. Dr. Aylin ÖZTÜRK
Research Assist.Dr. Mine KARAKUŞ YETKİN
Research Assist. Gamze TUNA BÜYÜKKÖSE

Visual Design

Research Assist. Fırat SÖSUNCU

Betül ALAT

Özlem ÇAYIRLI

Sinem YÜKSEL

Media/Social Media

Lecturer Dr. Serap UĞUR

Lecturer Deniz DİNÇER

Lecturer Engin KILIÇATAN

Lecturer Kazım DEMİRER

Lecturer Sare DURGUN

Technical Support

Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir KARADENİZ

Assoc. Prof. Dr. Sinan AYDIN

Lecturer Dr. Can GÜLER

Research Assist. Selin ÇÖPGEVEN

Anıl İŞCAN

Conference Secretariat

Derya KAVAK

Numan KOCA

Yeşim YAVAŞ

Yıldız AFŞAR

Typesetting and Composition

Ayşegül DİBEK

Beyhan DEMİRCİOĞLU

Burak ARSLAN

Dilek ÖZBEK

Gözde SOYSEVER

Gülşah SOKUM

Halil KAYA

Handan ATMAN

Kader ABPAK ARUL

Murat UZUN

Selin ÇAKIR

Under the Digital Umbrella: Informal Digital Learning of English (IDLE) Practices in Turkish Context 413
S. İpek Kuru GÖNEN, Yeliz KIZILAY

Effect of Social Presence on Students' Support Within Open Distance Learning: A Conceptual Framework 425
I Dikgwatlhe, M. Ilunga, RW Maladzhi

Disruptive Change and Learning Innovations: Challenges and Opportunities for Universitas Terbuka 435
Ojat DAROJAT, Olivia IDRUS, Lidwina Sri ARDIASIH

A Qualitative Approach to Student Engagement in Online Education 449
Ayşenur KÖR, Öznur SEMİZ

Reviewing of Video Conferencing Technology in Mobile Learning 471
Ekrem ÇANKIRLI

Student Digital Literacy in Online Learning Before and After the Covid Pandemic 487
Mukti AMINI

Effectiveness and Challenges of Massive Open Online Courses (Moocs) Integration in Learning as Experienced by Students in the College of Education in China 499
Ding Pu, Caroline Sumande, Minna Comuyog

Development of Independent Instructional Material Models in the Open Distance Learning (ODL) 521
Asnah SAID, Marisa, Devi AYUNI

A Bibliometric Analysis of Studies in TOJDE 537
Nurullah TAŞ, Eda TÖR

Integration of Learning Management System in Graduate Exam Meetings: The Example of Eskişehir Osmangazi University 557
Zeynep Feyza ESEN, Aysun TOK ONARCAN, Mehmet ERSOY, Zeynep Y. AVCI

Examod: Digital Exam & Assessment Software With AI Supported Proctoring 563
Ozan KARACA, Kadir DEMİR

Exploring Learners' Self-Regulation Skills and Readiness for Online Learning in Open and Distance Education 571
Hasan UCAR, Yusuf Zafer Can UGURHAN

Determining of the Attitudes of the Sport Science Faculty Students Towards Distance Education at the Pandemic Period 589
Şeyhmus USLU, Sevil ÖZCAN

The Systems' View of Quality Management: A Higher Education Perspective 597
K Ramdass, K Mokgohloa, M Ilunga, I Dikgwatlhe

Acil Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Hazırbulunuşlukları ve Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 817
Beyza ASLAN, Mustafa Murat İNCEOĞLU

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Hizmet Kalitesi Hakkındaki Görüşleri.....833
Betül ÖZAYDIN ÖZKARA

Yükseköğretimde Harmanlanmış Öğrenme Deneyimine Yönelik Bir Durum Çalışması.....841
İlknur KAYNARCA, Nuh YAVUZALP

Muhasebe Eğitiminin Sürdürülebilirliği İçin Açık ve Uzaktan Eğitimden Yararlanma Olanakları ve Kovid19 Pandemi Deneyimi 849
Ergün KAYA

Acil Uzaktan Öğrenmede Destek Hizmetleri: Erasmus+ Değişim Programlarıyla Gelen Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma 867
Onur TÜRKTAN, Elif TOPRAK

Açıköğretim Sistemi'nde Öğrenenlerin Canlı Derslere İlişkin Görüşleri....875
Öznur ÖZTÜRK, Özlem ERORTA, Emel GÜLER, Yusuf Zafer Can UĞURHAN

Açık ve Uzaktan Öğrenme Uygulamalarında Bilişüstü Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı.....889
Selen Duygu KARAGİL, Abdulkadir KARADENİZ

Covid-19 Pandemi Döneminde Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi 897
Damla AYDUĞ, Hakan ALTINPULLUK

Yükseköğretimde Podcast Yayıncılığı: Uzaktan Eğitim Merkezi Örneği 907
Nilay ÖZER, Emre BAHTLI

Teknoloji Entegrasyonu Sürecinde Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Rolü 919
Yudum ÖZKAN, Mustafa Murat İNCEOĞLU

Çevrimiçi (Online) Ölçme ve Değerlendirmede Bireysel Farklılıklar 937
Gülgün BULUT, Murat AKYILDIZ

Açık ve Uzaktan Öğrenmede Çevrimiçi Öğrenci Toplulukları 947
Yusuf Zafer Can UĞURHAN, Hasan UÇAR

Öz-Düzenlemeli Öğrenmeyi İçeren Sistematik Analiz Çalışmalarına Yönelik Bir Derleme 963
Fatih TOY, Gülden KILIÇASLAN, Hatice CAN, Özler CANDARLI

Yapay Zekânın Eğitimde Kullanımı: Yapay Zekâ 21. Yüzyıl Becerilerini Geliştirmek Yerine Öldürüyor Mu?.....993
Ali İhsan İBİLEME

Öğretmen Adaylarının Pandemi Olgusuyla İlgili Görüşleri 1005
Ayşegül DERMAN, Serdar DERMAN

Uzaktan Eğitim Sistemi Üzerinde Global Ölçekli Salgının Yarattığı Dönüştürücü Etkiler ve Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Modeli 1179
Esra FIRATLI TÜRKER

Metaverse Platformlarının Web İçerik Analiziyle Özelliklerinin Karşılaştırılması 1207
Ceren GÜVEN, Hakan ALTINPULLUK

Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Ruh Sağlığının Desteklenmesi: Kitlesel Açık Çevrimiçi Dersler 1223
Nilay ÖZER, Muhammet Recep OKUR

Uzaktan Eğitim Ortamlarında Çalışma Grubu Önerilerinin Oluşturulmasında Kullanılabilecek Kriterlerin Belirlenmesi 1224
Sezer SEVEN, Güler KARAMAN

Açıköğretim Sistemine Yönelik Eğitimde Yapay Zeka Uygulaması Tasarlanması Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi 1225
Emine TUTSUN, Cengiz Hakan AYDIN

İlkokulda Ters Yüz Sınıf Modeli Üzerine Yapılan Araştırmaların Sistematik Bir Derlemesi 1227
Nesibe AĞIRMAN, Muhammet Hanifi ERCOŞKUN

Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi'ndeki Video Ders Çekim Türlerinin Uzman Görüşleri Açısından İncelenmesi 1228
Asiye ATA, Melike AYDEMİR ARSLAN, Gökhan ÖMEROĞLU, Hakan AKÇAY, Lale AKÇAY

Öğrenenlerin Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarına İlişkin Memnuniyeti: Açıköğretim Sistemi Anadolum Ekampüs Platformu Örneği 1230
Öznur ÖZTÜRK, Özlem ERORTA, Emel GÜLER, Yusuf Zafer Can UĞURHAN

E-Öğrenme Nesnelerinde Kültürlerarası Kullanılabilirlik: "Ana-Dil Türkçe" Örneği 1232
Burak SÖZER, Nilgün ÖZDAMAR, Hülya PİLANCI

E-Öğrenmede Kullanım Niyeti ve Kullanım Davranışı Devamlılığını Etkileyen Faktörler: Anadolum E-Kampüs Örneği 1234
Abdulvahap SÖNMEZ, Nilgün ÖZDAMAR

KAÇD'lerin Zirve Noktasının Üzerinden Geçen On Yıl: Değişimin İtici Güçlerinin Belirlenmesi 1236
Sezan SEZGİN, Vesile Gül BAŞER GÜLSOY, Osman EROL, Onur SEVLİ, Neşe SEVİM ÇIRAK

Atatürk Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Dijital Yeterliliklerinin DigCompEdu Çerçevesine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi 1238
Meva BAYRAK KARSLİ, Sevda KÜÇÜK

Anlatı Deneyim Tabanı Yaklaşımıyla Video Anlatı Ağı Çizgesi Oluşturma 1240
Mehmet Emin MUTLU, Ayşe PERİ MUTLU

5th International
Open & Distance Learning Conference
28-30 September 2022
iodl.anadolu.edu.tr

Açıköğretim Sistemi'nde Öğrenenlerin Canlı Derslere İlişkin Görüşleri

Öznur ÖZTÜRK[1], Özlem ERORTA[2], Emel GÜLER[3], Yusuf Zafer Can UĞURHAN[4]

Özet

Gelişen bilgi-iletişim teknolojileri ile değişen toplumsal koşullar, öğrenenlerin bilgiye zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın erişmelerini zorunlu kılmıştır. Yüz yüze öğrenme ortamları yaşanan gelişmeleri takip etmede yetersiz kalmaya başlayınca da çevrimiçi öğrenme ortamları işe koşulmuştur. Çevrimiçi öğrenme ortamları, zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın öğrenenlere özgür ve esnek bir öğrenme deneyimi sunmaktadır. Öyle ki çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenler ihtiyaçları doğrultusunda çalışma planlarını hazırlayıp belirli süreçleri takip ederek öğrenme ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Etkileşimli bir yapı üzerinde temellendirilen çevrimiçi öğrenme ortamları, geleneksel öğrenme ortamlarının fiziksel sınırlarını ortadan kaldırarak öğrenme sürecini çevrimiçi ortama taşımaktadır. Böylelikle öğrenenlerin etkileşimli bir biçimde öğrenme sürecini gerçekleştirmelerine olanak tanımaktadır. Diğer taraftan öğrenenler, öğrenme ortamlarında metinsel, görsel, işitsel ya da görsel-işitsel biçimlerde kendilerine sunulan öğrenme malzemelerini ihtiyaçları doğrultusunda kullanabilmektedir. Bir çevrimiçi öğrenme ortamı olarak Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nin Anadolum eKampüs platformunda öğrenenlere sunulan malzemelerden biri olarak canlı dersler, öğretim elemanının, dersin kitabı üzerinden hazırladığı, görsel-işitsel biçimde sunumunu gerçekleştirdiği ve öğrenenlerden gelen sorulara eşzamanlı olarak yanıt verdiği öğrenme malzemesini temsil etmektedir. Yaklaşık olarak 45 ile 60 dakika arasında süren canlı derslerde konu anlatımı, soru-cevap ile konu tekrarı etkinlikleri yürütülmekte ve öğrenenler sorularına etkileşimli bir biçimde yanıt alabilmektedir. Bu çalışmada nicel araştırma yönteminin kesitsel tarama modelinden faydalanılmıştır. Çalışmada Açıköğretim Sistemi'nde kayıtlı olan ve canlı ders öğrenme malzemesini en az bir kez kullanmış açık ve uzaktan öğrenenlerin canlı derslere ilişkin görüşleri incelenmiştir. 2021-2022 Akademik Yılı Bahar Döneminde Açıköğretim Sistemi'nde 566 ders, 12 haftalık bir sürede başarıyla yürütülmüştür. Dolayısıyla inceleme aralığı, gerçekleştirilen 12 haftalık canlı ders etkinlikleriyle sınırlı tutulmuştur. Çalışmada söz konusu dönemin sonunda gerçekleştirilen canlı ders memnuniyet anketi verisi kullanılmıştır. Son olarak, çalışmadan elde edilen bulgular aracılığıyla canlı ders etkinliklerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi yönünde çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Açıköğretim Sistemi, Öğrenenler, Çevrimiçi Öğrenme Ortamları, Öğrenme Malzemesi, Canlı Ders.*

1 Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye, oozturk@anadolu.edu.tr
2 Öğr. Gör., Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye, oozogut@anadolu.edu.tr
3 Öğr. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye, emelgoksal@anadolu.edu.tr
4 Öğr. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye, yzcu@anadolu.edu.tr

GİRİŞ

Uzaktan eğitim teknolojilerinin sağlamış olduğu çeşitli olanaklar, yüz yüze öğrenme ortamlarının çevrimiçi öğrenme ortamları olarak genişlemesini sağlamıştır. Bir zamanlar zaman ve mekân sınırları içerisinde gerçekleşen öğrenme deneyimi ise çevrimiçi öğrenme ortamları aracılığıyla bu sınırlılığı ortadan kaldırmıştır. Çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenlere sunulan içerikler, öğrenme deneyimini zenginleştirerek özgür ve esnek bir öğrenme ortamı sağlamasının yanı sıra öğrenenlerin farklı aktörlerle etkileşim kurmasının da önünü açmıştır. Özellikle etkileşimli bir yapı üzerinde kurgulanan bu ortamlar, öğrenenlerin öğrenme süreçlerini takip etmelerini kolaylaştırmıştır. Çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenlere öğrenme malzemeleri gibi çeşitli içerikler sunulmaktadır. Söz konusu öğrenme malzemeleri, öğrenenlerin bilgiye her an ve her yerde ulaşmasını mümkün hale getirerek daha etkili bir öğrenme deneyimi yaşanmasını sağlamaktadır. Bu malzemelerden biri olarak canlı dersler, öğrenenlerin öğretenle eş zamanlı ya da eş zamansız olarak etkileşime geçebildiği, sorularına öğretenden cevaplar alabildiği ve konu tekrarı gibi etkinliklerin yapılabildiği içeriği temsil etmektedir.

Bu çalışmanın problemini Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nin çevrimiçi öğrenme ortamı olan Anadolum eKampüs platformu üzerinden öğrenenlere sunulan Canlı Ders öğrenme malzemesini kullanan öğrenenlerin bu malzemeyi nasıl değerlendirdiği, bir başka ifadeyle Açıköğretim Sistemi'nin en önemli paydaşlarından biri olarak öğrenenlerin canlı dersler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi oluşturmaktadır. İnceleme, 2021-2022 Akademik Yılı'nın Bahar Döneminde Açıköğretim Sistemi'nde 12 haftalık bir sürede gerçekleştirilen 566 dersi kapsamaktadır. İlgili canlı derslere en az bir kez katılım göstermiş öğrenenlerin görüşleri değerlendirmeye alınmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Günümüzde yaşanılan bilgi-iletişim teknolojilerindeki gelişmeler her alanda olduğu gibi uzaktan eğitim alanına da nüfus ederek çevrimiçi öğrenme kavramını ortaya çıkarmıştır. Çevrimiçi öğrenmeyle birlikte öğrenme sürecinin yalnızca fiziksel sınıflarda yüz yüze eğitim biçiminde gerçekleşmediği, zaman ve mekân fark etmeksizin öğrenmenin çevrimiçi bir biçimde gerçekleşebildiği ve öğrenenlerin çevrimiçi ortamlarda gerek öğrenme malzemeleriyle gerekse öğretenlerle ve diğer öğrenenlerle buluşabilmesi söz konusu olmuştur (Özen ve Karaca, 2021, s. 747; Tuğtekin, 2022, s. 11-12). Kavramsal olarak değerlendirildiğinde çevrimiçi öğrenme, öğrenen odaklı bir eğitim sürecine atıf yaparak, öğrenmenin öğrenen tarafından kontrol altına alındığı bir sürece işaret etmektedir. Böylelikle çevrimiçi öğrenme, öğrenenlerin diğer öğrenenlerle, öğretenlerle ve öğrenme malzemeleriyle etkileşime geçerek hem eş zamanlı hem de eş zamansız bir biçimde öğrenmeyi deneyimledikleri bir süreci ifade etmektedir. Nitekim, zorunlu nedenler ile teknolojik dönüşümler neticesinde eğitim ve öğretim anlayışındaki yaşanan değişimler, bireysel öğrenme anlayışlarının önemini artırmış ve teknoloji destekli öğrenmeyi her alanda işe koşarak öğrenme sürecini fiziksel sınıflar özelinde ve öğreten odaklı olmaktan çıkarmıştır (Bayındır, 2022, s. 23). Çevrimiçi

öğrenmeyi eş zamanlı olarak deneyimleyen öğrenenler hem diğer öğrenenlerle hem de öğretenlerle eş zamanlı bir biçimde etkileşim kurabilmektedir. Diğer taraftan, eş zamansız olarak deneyimleyen öğrenenler ise eş zamansız bir biçimde öğrenme ortamlarında bulunduklarında dâhi öğrenme malzemelerine istedikleri zaman ulaşabilmektedir. Kısacası öğrenenler, zaman ve mekân sınırlarından arındırılmış bir öğrenme ortamında öğrenme sürecini destekleyici malzemelerden faydalanabilmektedir (Tuğtekin, 2022; Şahin ve Yurdugül, 2022).

Öğrenme sürecinin zenginleştirilmesinde ve öğrenenlere etkili bir öğrenme ortamının tasarlanmasında uzaktan eğitim teknolojilerinin önemli bir rolü vardır. Özellikle geçmişten günümüze değerlendirildiğinde 1920'li yıllarda "Testing Maching" olarak geliştirilen öğrenme ortamının takip eden yıllarda "Decision Support System", "Adaptive Hypermedia System" ve "Learning Management System (Öğrenme Yönetim Sistemi - ÖYS)" gibi örneklerle zenginleşip farklı modülleri bünyesine katarak genişlediği görülmektedir. Günümüzde ise yükseköğretim kurumlarının ÖYS'yi etkin bir şekilde kullandıkları dikkat çekmektedir (Şahin ve Yurdugül, 2022, s. 250). Bu yönüyle ÖYS'ler, hazırlanan içeriklerin öğrenenlere sunulabildiği, öğrenenlerin mevcut bilgilerinin ve öğrenme analitiklerinin depolanabildiği, dersle ilgili öğretenlerin değerlendirme yapıp not verebildikleri öğrenme ortamlarını ifade etmektedir. Çeşitli etkileşim biçimleri aracılığıyla öğrenenler, bu ortamlarda kendileri gibi diğer öğrenenlerle, öğretenlerle ve öğrenme malzemeleriyle etkileşime girebilmektedir (Şahin vd., 2017, s. 175-176). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi bünyesinde kullanılan Anadolum eKampüs platformu da bir ÖYS olarak öğrenenlere sunulan çevrimiçi öğrenme ortamıdır.

Çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenlerin akademik başarılarının, fiziksel sınıflarda gerçekleştirilen yüz yüze eğitimdeki gibi olması gerektiği, eğitim araştırmacıları tarafından altı çizilen bir hususdur (Yılmazsoy vd., 2018, Şahin ve Yurdugül, 2022). Öğrenenlerin nitelikleri göz önünde bulundurularak tasarlanmış ve etkileşim temelli çevrimiçi öğrenme ortamlarında, öğrenme sürecini zenginleştiren çeşitli malzemeler yer almaktadır. Bu malzemelerden biri de canlı derslerdir. Canlı dersler, geleneksel yüz yüze sınıflarda olduğu gibi bir öğretenin ilgili dersin kitabından hazırlamış olduğu sunumunu gerçekleştirdiği, öğrenenlerin sormuş olduğu sorulara eş zamanlı olarak yanıt verebildiği ve böylelikle öğrenenlerle etkileşime geçtiği, bir kamera ve mikrofon eşliğinde derse görsel-işitsel bir biçimde katılabildiği öğrenme malzemesini temsil etmektedir (Yılmazsoy vd., 2018, s. 515-516). Yaklaşık olarak 45 ile 60 dakika arasında süren canlı derslerde konu anlatımı, soru-cevap ile konu tekrarı etkinlikleri yürütülmekte ve öğrenenler sorularına etkileşimli bir biçimde yanıt alabilmektedir. Ayrıca işlenen derslerin ve derslerdeki etkinliklerin kayıt altına alınabilmesi, canlı ders kayıtlarına tekrar izlenebilme özelliği katmaktadır. Özetle, canlı derslerde eş zamanlı bir biçimde içerik akışı sağlanabilmekte ve ders esnasında yapılan etkinliklerin kaydedilebilmesi, dersi daha sonra eş zamansız bir biçimde öğrenenlerin izleyebilmesine olanak tanımaktadır. Böylelikle bir öğreten rehberliğinde farklı lokasyonlarda bulunan öğrenenlerin eş zamanlı ya da eş zamansız bir biçimde bir araya gelmesi ve dersle ilgili ortak kazanımlara ulaşması söz konusu olmaktadır (Bayındır, 2022, s. 23).

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi olarak nicel araştırma yöntemi benimsenmiş ve bu yöntemin alt desenlerinden biri olarak kesitsel tarama modeli, bu çalışmada kullanılmıştır. Kesitsel tarama modeli, bir evrenin temsil edildiği alt örneklemlerde bulunan birimlerdeki güncel eğilim ve görüşler gibi hususların doğrudan olması suretiyle belirlenmesine olanak vermektedir (Creswell, 2014, s. 13). İlgili model bu çalışmada kullanılarak Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nde 2021-2022 Bahar Döneminde Anadolum eKampüs platformu üzerinden sunulan canlı derslere en az bir kez katılım göstermiş öğrenenlerin canlı derslere ilişkin görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. Söz konusu görüşler bir memnuniyet anketi kullanılarak irdelenmiş ve memnuniyetin, öğrenenlerin canlı derslerle ilgili bilgileri çerçevesinde nasıl farklılık gösterdiği mercek altına alınmıştır.

Amaç ve Önem

Çalışmanın amacı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nde 2021-2022 Bahar Döneminde Anadolum eKampüs platformu üzerinden sunulan canlı derslere en az bir kez katılım göstermiş öğrenenlerin canlı derslere yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda çalışmada öğrenenlerin söz konusu dönemdeki canlı derslere ilişkin görüşleri, memnuniyetleri açısından ele alınmış olup memnuniyetlerinin, canlı derslerle ilgili bilgileri açısından nasıl farklılık gösterdiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma, öğrenenlerin canlı derslerle ilgili görüşlerine yönelik genel bir değerlendirme sunması ve memnuniyetlerini yine öğrenenlerin birtakım özellikleri çerçevesinde değerlendirmesi bakımından önem taşımaktadır. Dolayısıyla çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- Öğrenenlerin canlı derslere ilişkin memnuniyetlerinin betimsel dağılımı nasıldır?
- Öğrenenlerin canlı derslere ilişkin memnuniyetleri, canlı derslerle ilgili bilgileri açısından anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?

Evren ve Örneklem

Bu çalışmada Anadolum eKampüs platformu üzerinden öğrenenlere sunulan canlı derslere ilişkin görüşler incelendiği için çalışmanın evrenini 2021-2022 Akademik Yılı Bahar Döneminde canlı derslere en az bir kez katılım göstermiş öğrenenler oluşturmaktadır. 2021-2022 Akademik Yılı Bahar Döneminde Açıköğretim Sistemi'nde 566 ders, 12 haftalık bir sürede başarıyla yürütülmüştür. Dolayısıyla inceleme aralığı, gerçekleştirilen 12 haftalık canlı ders etkinlikleriyle sınırlı tutulmuştur. Öğrenenlerle 11. hafta sonunda (son haftada) canlı ders esnasında çevrimiçi memnuniyet anketi paylaşılmış ve canlı derslere eş zamanlı ya da eş zamansız (canlı ders kayıtları) katılım gösteren öğrenenlerin ilgili anketi gönüllü bir biçimde doldurmaları sağlanmıştır. Bu bağlamda çalışmada amaca uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaca uygun örneklemede evrende yer alan ve araştırma amacına uygunluk taşıyan ulaşılabilir birimler örnekleme dâhil edilmektedir (Başaran, 2017, s. 489). Araştırmaya gönüllü olarak dâhil olduğunu beyan eden toplamda 1364 öğrenenden veri toplanmıştır. Dolayısıyla ulaşılan 1364 öğrenen, bu araştırmanın örneklemini temsil eder niteliktedir.

Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Anket tekniği aracılığıyla araştırma verileri elde edilmiştir. Söz konusu anket, Google Anketler aracılığıyla elektronik olarak oluşturulmuş ve anket linki öğrenenlere Anadolum eKampüs platformunda canlı ders etkinlikleri esnasında çevrimiçi olarak sunulmuştur. Öğrenenlerin canlı derslere ilişkin görüşlerini tespit etmeye çalışan memnuniyet anketi, Öğrenme Teknolojileri Ar-Ge (ÖTAG) biriminde canlı ders düzenleme ekibi tarafından kapsam geçerliği yapılarak oluşturulmuştur. Söz konusu anket yedi (7) maddeden oluşmakta ve 5'li Likert tipi şeklinde ölçümlenmektedir. Bununla birlikte, öğrenenlerin canlı derslerle ilgili bilgilerini ölçümleyebilmek maksadıyla 1) öğrenenlerin canlı ders etkinliklerinden nasıl yararlandıkları, 2) öğrenenlerin canlı ders etkinliklerini takip ettikleri ortamlar, 3) öğrenenlerin canlı ders etkinliklerinin akşam saatlerinde gerçekleştirilmesine ilişkin görüşleri, 4) öğrenenlerin günü ve saatinde yapılamayan canlı ders etkinlikleri telafilerinin hafta sonu gerçekleştirilmesi konusundaki görüşleri ve 5) öğrenenlerin telafi gün-saat duyurularına erişmede sorun yaşama durumları olmak üzere beş (5) soru, yine canlı ders düzenleme ekibi tarafından çalışma anketine eklenmiştir.

Veri Analizi ve Kullanılan Testler

Araştırma verilerinin analizinde IBM SPSS 25 paket programı kullanılmıştır. Öğrenenlerin canlı derslere ilişkin görüşlerini ölçümlemek için kullanılan memnuniyet anketinin geçerliği açımlayıcı faktör analizi kullanılarak ve güvenirliği Cronbach's Alpha güvenirlik analizi kullanılarak sağlanmıştır. Söz konusu ölçeğin öğrenenlerin canlı derslerle ilgili bilgileri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını test edebilmek için ise bağımsız örneklemler t-test ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) istatistiklerinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

2021-2022 Akademik Yılı Bahar Döneminde uygulanan ankete 1364 öğrenen katılmıştır. Araştırma verisine yapılan ön incelemeler neticesinde uygunsuz tekrarlı yanıtın olmadığı görülmüştür. Bu sonuca müteakiben araştırma verisinin kullanılacak kestirimsel istatistik testleri için normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığı teyit edilmiştir. Tek değişkenli normallik incelemesinde araştırmada kullanılan memnuniyet ölçeğinin mutlak eğiklik ve basıklık değerleri kontrol edilmiştir. İnceleme sonucunda Kim (2013, s. 53) tarafından önerilmiş $n>300$ ilkesi göz önünde bulundurularak belirlenen eşik değerlerin üstünde mutlak değerler olmadığından ötürü verinin tek değişkenli normallik için sorun taşımadığı anlaşılmıştır. Öte yandan, çok değişkenli normallik incelemesi için ölçek maddelerine yönelik Mahalonobis uzaklığı hesaplanarak kritik ki-kare değeriyle madde sayısı göz önünde bulundurularak karşılaştırılmış ve belirlenen eşik değeri geçen bir gözlem olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Arifin, 2015, s. 73). Sonuç olarak 1364 öğrenenden toplanan araştırma verisinin normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Öğrenenlerin Canlı Derslerle İlgili Bilgileri

Öğrenenlerin canlı derslerle ilgili bilgileri Tablo 1'de paylaşılmıştır.

Tablo 1. *Öğrenenlerin Canlı Derslerle İlgili Bilgilerinin Dağılımı*

Değişken	Seçenekler	*n*	%
Öğrenenlerin canlı ders etkinliklerinden genellikle nasıl yararlandıkları	Canlı ders etkinliklerine gün ve saatinde aktif olarak katıldım.	546	40,0
	Canlı ders etkinliklerinin kayıtlarını daha sonra izledim.	818	60,0
	Toplam	1364	100,0
Öğrenenlerin canlı ders etkinliklerini takip ettikleri ortamlar	Masaüstü/dizüstü bilgisayar	986	72,3
	Android sistemli akıllı telefon/tablet	298	21,8
	IOS sistemli akıllı telefon/tablet	80	5,9
	Toplam	1364	100,0
Öğrenenlerin canlı ders etkinliklerinin akşam saatlerinde gerçekleştirilmesine ilişkin görüşleri	Derslerin hafta içi akşam saatlerinde olmasından memnunum.	1182	86,7
	Derslerin hafta içi gündüz saatlerinde olması gerektiğini düşünüyorum.	182	13,3
	Toplam	1364	100,0
Öğrenenlerin günü ve saatinde yapılamayan canlı ders etkinlikleri telafilerinin hafta sonu gerçekleştirilmesi konusundaki görüşleri	Telafi derslerin hafta içi gündüz saatlerinde olması gerektiğini düşünüyorum.	233	17,1
	Telafi derslerin hafta sonu olmasından memnunum.	1131	82,9
	Toplam	1364	100,0
Öğrenenlerin telafi gün-saat duyurularına erişmede sorun yaşama durumları	Evet	247	18,1
	Hayır	1117	81,9
	Toplam	1364	100,0

Tablo 1'de öğrenenlerin canlı ders etkinliklerini ağırlıklı olarak kayıtlardan takip ettikleri görülmüştür (n = 818; %60,0). Canlı ders etkinlikleri çoğunlukla masaüstü/dizüstü bilgisayar ortamından takip edilmiştir (n = 986; %72,3). Öğrenenlerin %86,7'si (n = 1182) derslerin hafta içi akşam saatlerinde olması gerektiğini düşünmektedir. Öte yandan, öğrenenler çoğunlukla telafi derslerinin hafta sonu olmasından memnun olduğunu dile getirmektedir (n = 1131; %82,9). Son olarak, öğrenenler telafi derslerinin gün-saat duyurularına erişmede ağırlıklı olarak sorun yaşamamaktadır (n = 1117; %81,9).

Çalışmada Kullanılan Memnuniyet Ölçeğinin Geçerliği ve Güvenirliği

Çalışmada kullanılan canlı ders memnuniyet ölçeğinin geçerliğini ve güvenirliğini kanıtlayabilmek amacıyla açıklayıcı faktör analizi ve Cronbach's Alpha güvenirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Açıklayıcı faktör analizinde çıkartma yöntemi için temel bileşenler

analizi tercih edilirken döndürme yöntemi olarak Varimax kullanılmıştır (Çokluk vd., 2016, s. 198-203). Güvenirlik analizinde Büyüköztürk (2017, s. 181-182) tarafından önerilen 0,70 eşik değeri göz önünde tutularak söz konusu eşik değerin geçilmesi suretiyle memnuniyet ölçeğinin güvenilir olarak kabul edilmesi uygun görülmüştür. İlgili değerlendirmelere müteakiben ölçek maddelerinin ortalamaları ile standart sapmaları paylaşılmıştır.

Yapılan açıklayıcı faktör analizinde KMO değerinin yeterli (0,875), Barlett'in testinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir (x^2 = 5827,23; df = 21, p<0,001). Açıklanan toplam varyansın %60,65 ve özdeğerin 4,25 olduğu görülmüştür. Faktör yüklerinde 0,877 ile 0,554 arasında yeterli düzeyde yüklenme olduğu belirlenmiştir (Hair vd., 2014, s. 102). Diğer taraftan, elde edilen güvenirlik katsayısının 0,88 olması da ölçeğin güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Kalaycı, 2017, s. 405). Bu sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. *Çalışmada Kullanılan Memnuniyet Ölçeğinin Geçerliği ve Güvenirliği*

Ölçek/Madde	$\underline{x}$	*s*	FAY	AÇV	ÖD	*α*
Canlı Ders Memnuniyet Ölçeği				60,56	4,25	0,88
Canlı ders etkinliklerinde görev alan öğretim elemanlarının ders içeriklerini öğrencilere aktarmada iyiydi.	4,30	1,04	0,877			
Canlı ders etkinliklerinde görev alan öğretim elemanlarının kullandığı sunuların belirli standartlarda hazırlanması dersleri takip etmemi kolaylaştırdı.	4,36	1,01	0,875			
Canlı ders etkinlikleri derslerdeki başarımı arttırdı.	4,37	0,99	0,871			
Canlı ders etkinliklerinde görev alan öğretim elemanlarının öğrencilerle iletişimi iyiydi.	4,45	0,96	0,859			
Canlı ders etkinlikleri/kayıtları Açıköğretim Sistemi'nde en fazla kullandığım yardımcı materyallerin başında geliyor.	4,53	0,95	0,683			
Açıköğretim Fakültesi Öğrenme Teknolojileri Ar-Ge Birimi stüdyolarının dışında ev/ofis ortamında yapılan canlı ders etkinlikleri teknik açıdan (ses-görüntü-bağlantı kalitesi) yeterlidir.	4,04	1,12	0,664			
Canlı ders etkinliklerinin gerçekleştirildiği web konferans sistemini kullanmada sorun yaşamadım.	4,16	1,21	0,554			
Aritmetik Ortalama	4,31	0,79	-			

KMO = 0,875; x^2 = 5827,23; df = 21, p<0,001; (1 = Hiç Katılmıyorum; 5 = Tamamen Katılıyorum); FAY = Faktör Yükü, AÇV = Açıklanan Varyans; ÖD = Özdeğer.

Tablo 2'de canlı ders memnuniyet ölçeğinin maddelerine ilişkin betimsel istatistikler değerlendirildiğinde, en yüksek ortalamaya sahip maddenin *"Canlı ders etkinlikleri/kayıtları Açıköğretim Sistemi'nde en fazla kullandığım yardımcı materyallerin başında geliyor"* maddesi olduğu görülmektedir ($\underline{x}$ = 4,53; s = 0,95). Bununla birlikte, en düşük ortalamaya sahip maddenin *"Açıköğretim Fakültesi Öğrenme Teknolojileri Ar-Ge Birimi stüdyolarının dışında ev/ofis ortamında yapılan canlı ders etkinlikleri teknik açıdan (ses-görüntü-bağlantı kalitesi) yeterlidir"* olduğu dikkat çekmektedir ($\underline{x}$ = 4,04; s = 1,12).

Araştırma Sorularının Cevaplanması

Öğrenenlerin a) canlı ders etkinliklerinden genellikle nasıl yararlandıkları, b) canlı ders etkinliklerini takip ettikleri ortamlar, c) canlı ders etkinliklerinin akşam saatlerinde gerçekleştirilmesine ilişkin görüşleri, d) günü ve saatinde yapılamayan canlı ders etkinlikleri telafilerinin hafta sonu gerçekleştirilmesi konusundaki görüşleri ile e) telafi gün-saat duyurularına erişmede sorun yaşama durumları açısından canlı ders memnuniyetinin anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını görebilmek maksadıyla bağımsız örneklemler t-test ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) istatistiklerinden faydalanılmıştır. Sonuçlar takip eden başlıklarda sırasıyla paylaşılmıştır.

Öğrenenlerin Canlı Ders Etkinliklerinden Nasıl Yararlandıkları Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi

Öğrenenlerin canlı ders etkinliklerinden nasıl yararlandıkları açısından canlı ders memnuniyetini inceleyebilmek maksadıyla bağımsız örneklemler t-test kullanılmıştır. Analizde Levene istatistiği varyansların eşit olmadığını gösterdiği için analiz sonucunun değerlendirilmesinde eşit olmayan varyanslar seçeneğine bakılmıştır. Sonuçlar ise Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. *Öğrenenlerin Canlı Ders Etkinliklerinden Nasıl Yararlandıkları Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi*

Değişken	Grup	*n*	$\underline{x}$	*s*	*t*	df	*p*
Canlı Ders Memnuniyeti	Canlı ders etkinliklerine gün ve saatinde aktif olarak katıldım.	546	4,41	0,70	3,836	1300,6	<0,001
	Canlı ders etkinliklerinin kayıtlarını daha sonra izledim.	818	4,25	0,85			

Tablo 3'te öğrenenlerin canlı ders etkinliklerinden nasıl yararlandıkları açısından canlı ders memnuniyetinin anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir (t(1300,6) = 3,836; p<0,001). Canlı ders etkinliklerine gün ve saatinde aktif olarak katılan öğrenenler ($\underline{x}$ = 4,41; s = 0,70), kayıtları daha sonradan izleyen öğrenenlere kıyasla ($\underline{x}$ = 4,25; s = 0,85) canlı derslerden daha çok memnundur.

Öğrenenlerin Canlı Ders Etkinliklerini Takip Ettikleri Ortamlar Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi

Öğrenenlerin canlı ders etkinliklerini takip ettikleri ortamlar açısından canlı ders memnuniyetini inceleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analizde varyansların eşit dağılım gösterdiği belirlenmiş ve sonucun değerlendirilmesinde ANOVA istatistiğinin anlamlılığı tercih edilmiştir. Sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. *Öğrenenlerin Canlı Ders Etkinliklerini Takip Ettikleri Ortamlar Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi*

Değişken	Grup	*n*	$\underline{x}$	*s*	*F*	*p*	İS
Canlı Ders Memnuniyeti	Android Sistemli Akıllı Telefon/Tablet	298	4,32	0,80	0,42	0,657	-
	IOS Sistemli Akıllı Telefon/ Tablet	80	4,24	0,83			
	Masaüstü/Dizüstü Bilgisayar	986	4,32	0,79			

Tablo 4'te öğrenenlerin canlı ders etkinliklerini takip ettikleri ortamlar açısından canlı ders memnuniyetinin anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı belirlenmiştir (p>0,05). Takip edilen ortam fark etmeksizin öğrenenler benzer düzeylerde canlı ders memnuniyetine sahip oldukları düşünülmektedir.

Öğrenenlerin Canlı Ders Etkinliklerinin Akşam Saatlerinde Gerçekleştirilmesine İlişkin Görüşleri Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi

Öğrenenlerin canlı ders etkinliklerinin akşam saatlerinde gerçekleştirilmesine ilişkin görüşleri açısından canlı ders memnuniyeti inceleyebilmek maksadıyla bağımsız örneklemler t-test gerçekleştirilmiştir. Analizde Levene istatistiği varyansların eşit olmadığını gösterdiği için analiz sonucunun değerlendirilmesinde eşit olmayan varyanslar seçeneğine bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. *Öğrenenlerin Canlı Ders Etkinliklerinin Akşam Saatlerinde Gerçekleştirilmesine İlişkin Görüşleri Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi*

Değişken	Grup	*n*	$\underline{x}$	*s*	*t*	df	*p*
Canlı Ders Memnuniyeti	Derslerin hafta içi akşam saatlerinde olmasından memnunum.	1182	4,34	0,77	2,659	222,91	0,008**
	Derslerin hafta içi gündüz saatlerinde olması gerektiğini düşünüyorum.	182	4,15	0,91			

**p<0,01.

Tablo 5'te öğrenenlerin canlı ders etkinliklerinin akşam saatlerinde gerçekleştirilmesine ilişkin görüşleri açısından canlı ders memnuniyetinin anlamlı bir biçimde farklılaştığı dikkat çekmektedir ($t(222{,}91) = 2{,}659$; $p<0{,}01$). Derslerin hafta içi akşam saatlerinde olmasından memnun olan öğrenenler ($\underline{x} = 4{,}64$; $s = 0{,}77$), derslerin hafta içi gündüz saatlerinde olması gerektiğini düşünen öğrenenlere kıyasla ($\underline{x} = 4{,}15$; $s = 0{,}91$) canlı derslerden daha çok memnundur.

Öğrenenlerin Günü ve Saatinde Yapılamayan Canlı Ders Etkinlikleri Telafilerinin Hafta Sonu Gerçekleştirilmesi Konusundaki Görüşleri Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi

Öğrenenlerin günü ve saatinde yapılamayan canlı ders etkinlikleri telafilerinin hafta sonu gerçekleştirilmesi konusundaki görüşleri açısından canlı ders memnuniyetini inceleyebilmek için bağımsız örneklemler t-test uygulanmıştır. Analizde Levene istatistiği varyansların eşit olduğunu gösterdiği için analiz sonucunun değerlendirilmesinde eşit varyanslar seçeneğine bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. *Öğrenenlerin Günü ve Saatinde Yapılamayan Canlı Ders Etkinlikleri Telafilerinin Hafta Sonu Gerçekleştirilmesi Konusundaki Görüşleri Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi*

Değişken	Grup	n	$\underline{x}$	s	t	df	p
Canlı Ders Memnuniyeti	Telafi derslerin hafta içi gündüz saatlerinde olması gerektiğini düşünüyorum.	233	4,22	0,79	-1,998	1362	0,046*
	Telafi derslerin hafta sonu olmasından memnunum.	1131	4,33	0,80			

*$p<0{,}05$.

Tablo 6'da öğrenenlerin günü ve saatinde yapılamayan canlı ders etkinlikleri telafilerinin hafta sonu gerçekleştirilmesi konusundaki görüşleri açısından canlı ders memnuniyetinin anlamlı bir biçimde farklılaştığı dikkat çekmektedir ($t(1362) = -1{,}998$; $p<0{,}05$). Telafi derslerinin hafta sonu olmasından memnun olan öğrenenler ($\underline{x} = 4{,}33$; $s = 0{,}80$), telafi derslerinin hafta içi gündüz saatlerinde olması gerektiğini düşünen öğrenenlere kıyasla ($\underline{x} = 4{,}22$; $s = 0{,}79$) canlı derslerden daha çok memnundur.

Öğrenenlerin Telafi Gün-Saat Duyurularına Erişmede Sorun Yaşama Durumları Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi

Öğrenenlerin telafi gün-saat duyurularına erişmede sorun yaşama durumları açısından canlı ders memnuniyetini inceleyebilmek için bağımsız örneklemler t-test yapılmıştır. Analizde Levene istatistiği varyansların eşit olmadığını gösterdiği için analiz sonucunun değerlendirilmesinde eşit olmayan varyanslar seçeneğine bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 7'de paylaşılmıştır.

Tablo 7. *Öğrenenlerin Telafi Gün-Saat Duyurularına Erişmede Sorun Yaşama Durumları Açısından Canlı Ders Memnuniyetinin İncelenmesi*

Değişken	Grup	*n*	$\underline{x}$	*s*	*t*	df	*p*
Canlı Ders Memnuniyeti	Evet	247	4,02	0,95	-5,606	315,94	<0,001
	Hayır	1117	4,38	0,74			

Tablo 7'de öğrenenlerin telafi gün-saat duyurularına erişmede sorun yaşama durumları açısından canlı ders memnuniyetinin anlamlı bir biçimde farklılaştığı dikkat çekmektedir ($t(315{,}94) = -5{,}606$; $p<0{,}001$). Telafi gün-saat duyurularına erişmede sorun yaşamadığını belirten öğrenenler ($\underline{x} = 4{,}38$; $s = 0{,}74$), sorun yaşadığını belirten öğrenenlere kıyasla ($\underline{x} = 4{,}02$; $s = 0{,}95$) canlı derslerden daha çok memnundur.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada öğrenenlerin canlı derslere ilişkin görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. İlgili inceleme 2021-2022 Akademik Yılı'nın Bahar Döneminde Açıköğretim Sistemi'nde 12 haftalık bir sürede gerçekleştirilen 566 derse katılım gösteren öğrenenleri kapsamıştır. Öğrenenlerin canlı derslere ilişkin görüşleri bir memnuniyet anketi kullanılarak ölçümlenmiş ve öğrenenlerin çeşitli bilgilerinin memnuniyetleri açısından bir farklılık oluşturup oluşturmadığı da değerlendirilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgular, öğrenenlerin canlı derslere daha çok eş zamansız olarak katılım gösterdiklerini göstermiştir. Bir başka ifadeyle, öğrenenler çoğunlukla canlı ders etkinliklerinin kayıtlarını daha sonra izlediklerini ifade etmiştir. Ancak, bu etkinliklere eş zamanlı katılım gösteren öğrenenlerin oranı da kanıksanmayacak düzeydedir. Öte yandan, öğrenenler eş zamanlı ya da eş zamansız olsun canlı ders etkinliklerini ağırlıklı olarak masaüstü/dizüstü bilgisayarlar aracılığıyla takip ettiklerini beyan etmişlerdir. Mobil cihazlar ise biraz daha arka planda kalmıştır. Bu durum, özellikle Anadolum eKampüs platformu özelinde canlı derslerle ilgili yapılacak iyileştirme ve geliştirme çalışmalarında, masaüstü/dizüstü bilgisayarlardaki kullanıcı deneyimlerinin daha çok göz önünde bulundurulmasına işaret etmektedir.

Öğrenenler çoğunlukla canlı ders etkinliklerinin hafta içi akşam saatlerinde gerçekleştirilmesi gerektiğini değerlendirmektedir. Nitekim hafta içi gündüz saatleri, özellikle herhangi bir işte çalışan öğrenenler açısından derslerin eş zamanlı bir şekilde takip edilmesinde birtakım sorunlar oluşturabileceğinden hafta içi akşam saatlerinin gerek öğrenenler gerekse öğretenler açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, öğrenenler daha az oranda bu ders etkinliklerinin hafta içi gündüz saatlerinde olması gerektiğini ifade etmektedir. Diğer taraftan, öğrenenler günü ve saatinde gerçekleştirilemeyen canlı ders etkinliklere yönelik telafi derslerinin çoğunlukla hafta sonu olmasından memnundur. Özellikle hafta içinde bir saate telafi dersinin konulmaması, öğrenenlerin diğer derslerin canlı derslerine kolay bir biçimde katılım göstermelerinin önünü açmaktadır. Zira ders konulduğu takdirde öğrenenlerin o günkü diğer dersleriyle telafi dersi saatinin çakışması durumu söz konusu olabileceği ve öğrenenlerin ilgili derse katılımlarının sağlanamayabileceği değerlendirilmektedir.

Öğrenenlerin telafi derslerinin yapılacağı gün ve saat duyurularına erişmede çoğunlukla sorun yaşamadıkları belirlenmiştir. Dolayısıyla söz konusu duyuruların Anadolum eKampüs platformu üzerinden dersin sayfasında yayınlanıyor olması, çoğu öğrenen için görünür olmaktadır. Diğer taraftan az bir oranda öğrenen, bu duyurulara erişmede sorun yaşadığını beyan etmektedir. Bu bulguyla ilgili yapılacak ileri bir araştırmada öğrenenler tarafından ne gibi sorunlar yaşandığı araştırıldığında ve öğrenenlerin bu konuyla ilgili beklentileri öğrenildiğinde Anadolum eKampüs özelinde gerçekleştirilen araştırma-geliştirme çalışmalarına katkı sunulabileceği düşünülmektedir.

Öğrenenler, canlı ders etkinlikleri/kayıtları öğrenme malzemesini Açıköğretim Sistemi'nde en fazla kullandıkları yardımcı materyallerin başında geldiğini beyan etmiştir. Canlı ders etkinliklerini takip eden öğrenenlerin bu malzemeye yönelik ilgili olma düzeyi yüksek olabileceği ve yüksek ilgili olma durumunda öğrenenlerin canlı ders öğrenme malzemesini ilk olarak tercih edebileceği için söz konusu madde ortalamasının yüksek çıktığı düşünülmektedir. Bununla birlikte öğrenenler, Açıköğretim Fakültesi Öğrenme Teknolojileri Ar-Ge Birimi stüdyolarının dışında ev/ofis ortamında yapılan canlı ders etkinliklerinin teknik açıdan (ses-görüntü-bağlantı kalitesi) yeterli olduğuna ilişkin beyan verseler de ilgili maddeye yönelik ortalamanın diğer ölçek maddelerine oranla daha düşük çıktığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda birim stüdyolarının dışında yapılan canlı derslerde zaman zaman kopmalar ve internete bağlı diğer teknik sorunlar yaşanabildiği için bu madde ortalamasının diğer maddelere kıyasla daha düşük çıktığı değerlendirilmektedir. Ayrıca teknik sorun yaşanan derslerdeki öğretenlerin zorunlu haller dışında birim stüdyolarında canlı ders etkinliklerini yapmaları tavsiye edilmektedir.

Canlı ders etkinliklerine gün ve saatinde aktif olarak katılan öğrenenlerin, bu etkinliklerin kayıtlarını daha sonra izleyen öğrenenlere kıyasla canlı derslerden daha memnun olduğu belirlenmiştir. Bu durumun, eş zamanlı olarak öğretene soru sorabilme, sorulara cevap alabilme ve diğer öğrenenlerle dersle ilgili konularda etkileşim kurabilme gibi eş zamanlı canlı derslerin öğrenenlere sağlamış olduğu olanaklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Dolayısıyla her ne kadar önemli bir oranda çalışan öğrenen söz konusu olsa da öğrenenlerin canlı dersleri eş zamanlı olarak takip etmeleri konusunda Anadolum eKampüs platformunda duyurular yapılabilir. Diğer taraftan, öğrenenlerin canlı dersleri takip ettikleri ortamlar açısından memnuniyetlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bir başka ifadeyle, öğrenenlerin masaüstü/dizüstü bilgisayarlar ya da mobil cihazlar aracılığıyla canlı dersleri takip etmeleri fark etmeksizin benzer düzeylerde memnuniyete sahip oldukları görülmektedir.

Canlı ders etkinliklerinin hafta içi akşam saatlerinde olmasından memnun olan öğrenenlerin, hafta içi gündüz saatlerinde olması gerektiğini düşünen öğrenenlere kıyasla canlı derslere ilişkin memnuniyetinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda canlı ders etkinliklerinin gelecek dönemlerde hafta içi akşam saatlerinde gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Ancak, nispeten küçük sayılabilecek bir oranda öğrenenin bu derslerin hafta içi gündüz saatlerinde olması gerektiğini değerlendirdiği

göz önünde bulundurulmalıdır. Benzer biçimde, telafi derslerinin hafta sonu olmasından memnun olan öğrenenlerin, telafi derslerinin hafta içi olması gerektiğini düşünen öğrenenlere göre canlı derslere ilişkin memnuniyeti daha fazladır. Dolayısıyla telafi derslerinin gelecek dönemlerde hafta sonu yapılmasının, öğrenenlerin memnuniyetini daha fazla artırabileceği düşünülmektedir. Son olarak, telafi gün ve saat duyurularına erişmede sorun yaşamayan öğrenenlerin, erişmede sorun yaşayan öğrenenlere kıyasla daha memnun oldukları görülmüştür. Duyuruların öğrenenler tarafından görülecek bir biçimde Anadolum eKampüs platformu üzerinden sunulması tavsiye edilmektedir.

Her bilimsel çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da belirli sınırlıklar söz konusudur. Çalışma 2021-2022 Akademik Yılı Bahar Döneminde gerçekleştirilen 566 dersle ve bu derslere katılım gösteren öğrenenlerle sınırlıdır. Öte yandan çalışma, öğrenen memnuniyetini ders özelinde değil söz konusu dönemde canlı ders olarak verilmekte olan bütün dersler genelinde incelemektedir. İleri yapılacak çalışmalarda özellikle öğrenen sayısının fazla olduğu dersler özelinde memnuniyet incelemesi yapılabilir. Ayrıca dönemsel olarak uygulanan memnuniyet araştırmaları önceki dönemlerle karşılaştırmalı bir biçimde irdelenerek memnuniyetin nasıl değişim gösterdiği de tespit edilebilir. Böylelikle elde edilecek bulgular aracılığıyla Anadolum eKampüs özelinde gerçekleştirilen araştırma-geliştirme faaliyetlerine destek sağlanabilir.

Yararlanılan Kaynaklar

Arifin, W. N. (2015). The graphical assessment of multivariate normality using SPSS. *Education in Medicine Journal*, *7*(2), 71-75.

Başaran, Y. K. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *47*(5), 480-495.

Bayındır, N. (2022). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında teknik ve mekânsal düzenleme. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, *5*(1), 21-39.

Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

Creswell, J. W. (2014). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. New York: Pearson.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2016). S*osyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Yayınevi.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis*. New York: Pearson.

Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Dinamik Akademi Yayın Dağıtım.

Kim, H.Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, *38*(1), 52-54.

Özen, E. & Karaca N. (2021). Investigating learner motivation in online education in terms of self efficacy and self-regulation. Journal of Educational Technology & Online Learning, 4(4), 745-758.

Şahin, M., & Yurdugül, H. (2022). Çevrimiçi öğrenenlerin e-öğrenme ortamı etkileşimlerinin öğrenen kontrolüne dayalı olarak incelenmesi. *Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi*, *54*, 249-271.

Şahin, M., Keskin, S., Özgür, A., & Yurdugül, H. (2017). E-öğrenme ortamlarında öğrenen özelliklerine dayalı etkileşim profillerinin belirlenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. *7*(2), 172-192.

Tuğtekin, E. B. (2022). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında üniversite öğrencilerinin öz düzenleme düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Educational Reflections (Eğitim Yansımaları Dergisi)*, *6*(1), 10-23.

Yılmazsoy, B., Özdinç, F., & Kahraman, M. (2018). Sanal sınıf ortamındaki sınıf yönetimine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, *8*(3), 513-525.